

Editor: *Vasile Burlui*
Redactor: *Paul Gorban*
Tehnoredactare: *Florentina Vrăbuiuță*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
TEODOREANU, IONEL

La Medeleni / Ionel Teodoreanu. – Iași:

Cartea Românească Educațional, 2021

2 vol.

ISBN 978-606-057-151-3

Vol. 2. - 2021. - ISBN 978-606-057-153-7

821.135.1

Grupul Editorial Cartea Românească Educațional
Copyright © Editura Cartea Românească Educațional,
Iași – 2021

Adresa: IAȘI, Bd Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 2 – 700124.
www.ecredu.ro

IONEL TEODOREANU

La Medeleni

(II)

Cartea Românească
EDUCAȚIONAL

Cuprins

II. Drumuri (2) - continuare	5
PARTEA A TREIA.....	7
I. Ioana Pallă	9
II. RODICA.....	69
III. Monica.....	122
IV. Titlul romanului.....	150
V. Tânărul romancier	172
III. Între vânturi.....	187
PARTEA ÎNTÂI.....	189
PARTEA A DOUA.....	269
PARTEA A TREIA.....	405
PARTEA PATRA.....	461
I.....	463
II	504
III.....	537
IV	556
EPILOG	561

I. Ioana Pallă

Alexandru Pallă către Ioana Pallă

Veneția

*Dragă Ioană,
Ce cântec îți imaginezi că am auzit azi dimineață,
deșteptându-mă?*

Ascultă-l:

*„Mergi la Li-ido barcaruo-uolă
Zic doi juni și-și a-legeu
Uo gon-duolă-ntre gonduo-uo-uo-uole
Și voioș'n ie săreau, e-he-heu...”*

*Partea cea mai nostimă e că cel care-l fredona eram
chiar eu, așa precum ți l-am transcris, cu indescritibilul
accent, și tremolo al lui Sake.*

*Mă vezi? M-am regăsit la Sălcii, tu cu Les nourritures
terrestres¹, eu cu paleta, pipa și sandalele, și Sake cu
vetustele reminiscențe muzicale: ale juneții valuri, e-he-heu!*

Și m-am hotărât să-ți răspund.

*Cât a trecut de când mi-ai scris la București? Nu m-ajută
nici memoria, și războiul european – adevărat act european –
a răsturnat timpul. Ce porcărie! De câte ori aud pomenindu-se
despre acest acaparant și incomod eveniment, îmi vine pe buze
zdravănul cuvânt al lui Cambronne.*

*Noroc că Veneția e în afară de Europa. E singurul oraș,
din câte cunosc care n-are nimic „social”. Aici ești în altă*

¹ *Bucatele pământului*, roman al scriitorului francez André Gide (1869-1951).

planetă și-n alt veac. Ziare nu citesc. Repet: Cambronne. Astăzi, laguna are culoarea smaraldului tău când e înnourat afară. Pute savuros. Am regăsit-o așa cum o lăsasem: fezandată ca un venerabil roquefort, magnifică. Aș vrea să-ți văd nările în fața Veneției: merită s-o humeze.

De ce n-am venit la Sălci, cum făgăduisem mirificei castelane? Capriciu mai irezistibil decât irezistibila Ioana. N-aveam chef de peisajul moldovenesc. Aveam nevoie de roquefort, nu de caș proaspăt – vorbesc de peisaj, tu, ca și Veneția, ești... lagună!

Și acum, dragă Ioana, să-ți dovedesc că numai turcii au dreptate: „Cum o vrea Allah!” Allah a hotărât să-ți fac comisionul, dincolo de așteptările tale, tocmai atunci când uitasem de el.

„Cine-i Adina Stephano?”

Când am primit scrisoarea ta, am fost persuadat ca întotdeauna – cine-ți poate rezista – că Adina Stephano e cea mai interesantă femeie dintre Carpați, Dunăre și Prut, iar junele Deleanu, cel mai de frunte nătarău din cuprinsul acelorași hotare. Cum însă plecarea la Veneția mă preocupa mai activ decât produsele naționale, am procedat expeditiv – adică prostește – adresându-mă celei mai scârnavă guri și mai atotclevetitoare din câte numără cafeneaua bucureșteană, lui Hăvășel.

Evident, era informat amplu: profesionist!

Iată buletinul: Adina Stephano, fostă soție a fostului căpitan Stephano: un escroc dublat de un pește. Ea, craioveancă de neam bun, dar... a fugit cu „tipul”. După aceea, tipul a fugit „solo” în vreo Americă, sub impulsunea unui mandat de arestare. Restul, în ce o privește, vine de la sine... În stil de cafenea.

Concluzia: „tipesă”.

Am neglijat să-ți comunic această fadă și ignobilă biografie. Și bine am făcut. Acum te pot informa direct, cu alți ochi, altă perspicacitate și alt stil decât acela al plutarhului cafenelei bucureștene.

O cunosc pe Adina Stephano cum știu calitatea și nuanțele culorilor cu care-i fac portretul. Acest portret, pe care-l voi expune la toamnă, nu-l vei putea cumpăra cu toată recolta Sălciilor. E singurul tablou care nu va fi de vânzare nici chiar pentru tine; nici de dar, o, teribilă Ioană!

Întâia oară am văzut-o în gondolă, fără pălărie, cu degetele-n apă făcând dâră. Părul roș, oglindit, când se apleca, în apa verde, fața roză ca interiorul scoicilor, ochii verzi (au parcă miros de iarbă), gura umedă și roșie, cu expresia copiilor frumoși când sunt gata să plângă.

Mă duceam la o biserică să revăd o madonă care mă aștepta de cinci ani. Am renunțat fără ezitare.

Gâtul aplecat, părul vibrând în soare, și degetele cu fosete făcând dâră în apa venețiană...

Transcriu versul lui Mallarmé:

„J'errais donc, l'œil rivé sur le pavé vieilli,
Quand, avec du soleil aux cheveux, dans la rue
Et dans le soir, tu m'es en riant apparue
Et j'ai cru voir la fée au chapeau de clarté.
Qui jadis, sur mes beaux sommeils d'enfant gâté
Passait, laissant toujours de ses mains mal fermées
Neiger de blancs bouquets d'étoiles parfumées.”¹

De atunci o văd zilnic. Venise la Veneția întovărășită de o rudă care a plecat – panica românului – cum s-a declarat războiul.

Eu n-am vrut să plec la București. Nu-mi pasă de război! Mie-mi place Veneția!...

S-o vezi istorisindu-ți scena, cu aer îndărătnic de copil răsfațat, care nu vrea să plece din cofetărie, fiindcă n-a

¹ Deci hoinăream, cu ochii-n pavajul vechi țintiți,/ Când tu, cu soare-n plete, mi-ai apărut în stradă,/ Și-n seară,-atunci, rându-mi, am zis că pot s-o vadă/ Privirile-mi pe zâna cu coiful de lumină,/ Ce, cândva, peste somnu-mi de țânc fără hodină,/ Trecea, lăsând a pururi din mâinile-i bogate/ Să ningă roiuri albe de stele-nmiresmate (fr.).

mâncat de ajuns cofeturi, bătând din picior, gata să plângă, dar energică!

Înțeleapta mea Ioana, deși viața a adăugat încă treizeci de ani celor șaptesprezece pe care-i simt, am uitat.

Te rog să nu-ți aduci și să nu-mi aduci aminte

Ioana Pallă aprinse o țigară.

Reciti: .. „degetele cu fosete, făcând dâră în apa venețiană...”

Și în sufletul ei făceau dâră... Să nu fi fost războiul, ar fi plecat și ea, corsar, după o gondolă...

„Pauvre Pașa!”

Când își da osteneala să compătimizească verbal pe fratele pictorului Pallă, cu aceeași intonație spunea:

„Pauvre Sake!”

În fața femeii erau frați întru credulitate, deși Sake, senatorul, era mediocru, ignar, politician și de o *ministeriabilă ramoleală*, pe câtă vreme fratele lui, pictorul Alexandru Pallă, era unul dintre marii și rarii pictori români prețuit și dincolo de hotarele țării, de artiști și de femei.

„Pauvre Pașa!”

Îl vedea brun, cu paloare de brun somptuos în barbă și arcuit în sprâncene; cu nasul vulturesc, dezmințit de buzele de cadână; pântecos cu fast – pașă cu iataganul pieziș pe curba de mătăsură a pântecului; cu ochi de un negru onctuos ca părul lins al spaniolelor: parfumat cu *ambre*, mirosind a *maryland*, cu mâini grase și albe de femeie orientală; boem la îmbrăcăminte, dar cochet ca o curtezană romană; impunător și decorativ când intra în salon, precedat de numele său ilustru, cu vastă pălărie de pluș negru, sub care tâmplele sure sunau lumini de argint.

Cinic ca liceenii la nouăsprezece ani, după întâia lectură a lui Baudelaire, pasionat după femei ca un motan vara, și leneș ca motanii iarna – era bun, și bun de dezmiertat ca un cap gros de *Saint-Bernard*.

Glorios! Patruzeci și șapte de ani! Bogat! Astmatic! Adina Stephano!...

„Pauvre Pașa!”

„...făcând dâră în apa venețiană...”

Continuă lectura.

... Întâia mea îndrăzneală, după ce am cunoscut-o mai bine, a fost schimbarea numelui.

Din Adina am făcut Adia.

Mi-a dat voie. A repetat:

— Adia ...

Cu sărutările primite în lunga mea carieră de pictor gustat de femei – din nenorocire pentru pictură – aș putea face un șal persan cu toate nuanțele roșului. Aș da o sută de colecții de astfel de șaluri, pentru aceste simple silabe spuse de Adia:

— Adia...

„Pauvre Pașa!”

Sunt încântat, mândru, fericit de această unică frază muzicală scrisă în viața mea.

Adina era prea românesc, prea vulgarizat, prea craiovean... „Adia” – auzi? – Adia...

Dar numai Adia știe să spună numele compus de mine. Ridică puțin sprâncenele și spune.

Gest de Watteau; muzică de Lulli.

E deliciosă! Aș da o săptămână din viață ca acest cuvânt „delicios”, pe care l-am întrebuițat și pentru stridii, și pentru creveți și pentru altele, să nu fi existat până astăzi: să-l fi descoperit o dată cu Adia.

Dar n-am isprăvit încă!

Citește cu atenție cele de mai jos:

„Când vezi un piersic înflorit îți bate inima, fiindcă ai în față imagina întâii sărutări: buzele care-au zâmbit, obrajii care s-au înroșit... Un piersic înflorit te întristează, fiindcă în fața lui, oricât ai fi de tânăr, ești bătrân.”

„Ce spui, Ioana? Crezi că-i un hai-kai japonez? Nu! E o reflecție făcută de Adia, pe când o pictam.

Alta:

„Nu-ți pare rău când vezi un om care se târguiește pentru un kilogram de cireșe cu olteanul, și alături, în coșuri, toate cireșele care roșesc ca dragostea în fața dragostei?...”

Alta:

„Când auzi o țigancă strigând: — Fragi! Fragi! și când vezi cofița plină, dacă nu simți că ești tu singur o cofiță de fragi, n-o cumpăra”.

Ioana, în numele meu și pentru mine, dă foc întregii literaturi românești începând cu faimoasa „Mioriță bucălaie, laie...”.

Îți aduci aminte, Ioana, de începutul lui Dorian Gray. Sunt fermecat și îngrozit ca pictorul Basil Hallward în fața tânărului Dorian Gray. Nu-mi dau seama cum România, Oltenia, Craiova, au putut face așa ceva! Și nu-mi vine să cred că Adia a stat în București fără ca să nu fie cunoscută de întreaga lume venită în procesiuni să o vadă, cum vin japonezii, lăsând totul, să vadă și să sărbătorească întâiul cireș înflorit.

Impresia ta din tren că e fetiță ca figură și expresie, și prea femeie în toate amănuntele îmbrăcămintei – deci lagună – este falsă.

E într-adevăr fetiță. E tânără cum numai frumosul știe să fie. O dublă ingenuitate trupească și sufletească îi conferă acest singur titlu de nobleță pentru o femeie frumoasă. Dar perfecțiunea, arta ei de-a se îmbrăca și pieptăna, nu e rafinament decadent. E... dar să-ți transcriu un alt hai-kai de-al Adiei.

„Un zarzăr înflorit se îmbracă bine? Nu. Înfloreste. Atâta știe: să înflorească.

Dacă în april n-ar înflori, n-ar ști să se îmbrace, fiindcă nimeni nu l-a învățat. Haina unui zarzăr înflorit e grația sincerității lui involuntare.”

Ioana, să poți explica atât de just și cu atâta profunzime farmecul adevăratei cochetării – și să fie totuși de copil buzele care vorbesc și ochii care zâmbesc mirați! Miraculos!

Adia e urzită din culori și zâmbete. Transcriu iarăși o vorbă de-a ei:

„O livadă e milionul de fructe care-i dau tenul, și miliardul de albine care-i dau răsul...”

O bibliotecă n-are ce căuta într-o livadă: fructele nu citească, albinele nu se-ncruntă.

Mierea se face în livezi și bătrânețea în biblioteci.”

Ruda ei o instalase la hotel „Danieli”, bineînțeles. Știi, craioveanul chiabur nu poate concepe șicul decât cu icre moi la dejun, însoțite de șampanie; fotoliu de orchestră în banca întâi, la simfonicele Ateneului, și hotel „Danieli” la Veneția.

Am instalat-o într-un mic palazzo, în care am și atelierul.

Ai văzut, Ioana, un copil căruia îi aduci un ou mare de ciocolată, cu fundă de mătase, plin de surprize?

S-o fi văzut pe Adia coborând din gondolă, cu umbreluța roșie deschisă – e singurul fard pe care și-l pune când e soare – cu piciorușe de păsărică pe solemnele trepte de marmură! Floare, Ioana! Am răs, ochi în ochi cu gondolierul care i-a aruncat italienește floarea din piept. Inima mea era alături de floarea gondolierului.

Te miri și tu, mă mir și eu!

Am devenit liric permanent: de la ceaiul de dimineață până la isprăvitul binecuvântatelor insomnii: cunosc și eu, Ioana, „aurora cu degete de roză”. Nu mai prestez, nici nu mai exclam în vechiul și predilectul meu limbaj rablezian.

Adia doarme la etajul întâi. Tot etajul de sus e locuit de ea. Are candelabre pe care le face să sune, uneori le și sparge, jucându-se cu ele ca un pui de veveriță. E un neconținut cling-cling de cristale ciocnite deasupra mea. Îmi râde deasupra capului.

Sunt îndrăgostit, Ioana. E ca o ploaie de primăvară simțită pe inimă. Toate tablourile pe care le pictez surâd.

Într-o zi, pe când îi făceam portretul, a venit lângă mine și mi-a cules câteva fire de tutun încurcate-n barbă.

Ioana! Ioana!

O pictez într-o tunică „Fortuny” de catifea verde, cu uşoare deseme de aur şters. În jurul taliei, o centură de argint sur, cu paftale. Să vezi părul Adiei – gloria toamnei în soare – în contrast cu verdele de baltă tomnatecă în umbră al tunicii şi ochii... Niciodată n-am văzut ochi verzi atât de mari! E singura dimensiune amplă a Adiei. Au mărimea ochilor negri – când sunt mari – şi-s verzi cu intensitate, un verde umed şi înflăcărat totodată, având sonoritatea triumfală a roşului-aprins. Îţi dau sete ochii Adiei. Ai vrea să te îneci în ei. Uneori, când marea e colosal de limpede şi încărcată de lumină, ai aceeaşi dorinţă de cufundare.

Şi să vezi, Ioana, mâinile ei – încrucişate pe genunchi, cum le-ai văzut şi tu, dar pe verdele lui „Fortuny”! Înţelegi fetişismul. Mâinile Adiei, tăiate şi aşezate pe o pernă, pot fi adorate în genunchi. Podul palmelor e roz ca floarea leandrilor, şi mişcările sunt joc de fose. Nu poartă inele. Degetele sunt mai goale şi zboară mai uşor.

Şi acum, să-ţi pun şi eu o întrebare la care te rog – te rog, Ioana – să-mi răspunzi imediat, cu iot ascuţişul minţii tale. Cine e tânărul Deleanu? Cum e? Câţi ani are? E frumos? Ce gen de frumuseţe? E seducător? Are farmecul tinereţii numai, sau şi farmecul arzător şi tulbure al talentelor crude? nu cumva e un gogoman? În sfârşii, tot ce crezi tu c-ar fi util pentru a înţelege dragostea Adiei pentru el.

Căci Adia Veneţiei, Adia mea, îl iubeşte pe acest Deleanu! De unde ştiu că-l iubeşte?

De unde vrei să ştiu când Adia e limpede şi străvezie ca aerul marilor înălţimi? Ea singură mi-a spus.

Mă chinuieşte imagina acestui tânăr necunoscut. Vreau să ştiu de la tine cine-i. Vreau, Ioana, un diagnostic lucid, complet, brutal, ca acela pe care-l ceri marelui specialist mondial, de el atârând sinuciderea sau speranţa.

Iată cum am aflat rolul pe care acest tânăr tiran al nopţilor mele îl are în viaţa Adiei.

Căutând într-o zi în caseta cu hârtii preţioase, am dat peste scrisoarea ta, ştii că păstrez tot ce vine de la tine. Am

recitit-o, era doar preludiul Adiei. Şi am asistat pentru întâia oară (la întâia lectură eram simplu lector amuzat) la scena din tren; răpirea din compartiment, sărutările de pe culoar... De atunci, a început să mă roadă acea curiozitate – cu dezvoltări şi comentarii fantastice – îndreptată asupra singurului episod cunoscut din trecutul femeii iubite. Aria din Manon, pe care involuntar o fredonai tu, spectatoarea scenetei de pe coridorul trenului, mă obseda, dându-mi... ceea ce tristeţea dă liceenilor! Cam ruşinos! Batistele mele vaste erau făcute numai pentru nas!

Tânărul Deleanu, pe care ai omis să mi-l descrii – calificativul „băieţoi”, peiorativ în gura ta, nici nu-ţi închipui, Ioana, ce seducătoare întruchipări poate avea în închipuirea unui Paşă de patruzeci şi şapte de ani! – a aterizat în mine, proteic; uneori mai fastuos decât Cesar Borgia, alteori mai îngeresc decât Shelley, alteori – rareori – băieţoi cu mustăcioară, pomădat şi parfumat. Din nefericire, această ultimă versiune e neverosimilă: nu poate intra așa ceva prin porțile împărătești, care sunt ochii Adiei, oricât de illogică ar fi dragostea. Capriciul da, dragostea nu. Şi Adia îl iubeşte.

Ştii prea bine, Ioana, că nu pot ascunde nimic multă vreme. Am un suflet eruptiv...

„Pauvre Paşa!”

... Am recurs la o stratagemă. Am întrebat-o brusc: pentru întâia oară în viaţa mea m-am roşit.

— Îl cunoşti pe tânărul Deleanu?

Ce crezi că mi-a răspuns? Că nu-l cunoaşte? A sărit în picioare, cu obrazii în flăcări:

— Îl cunoşti?

— Îl cunosc, i-am răspuns cu inima albă.

— Îl iubesc, Paşa.

Şi a început să plângă...